

радіусу медичного обслуговування. Таким чином регіональна політика повинна характеризуватися максимальним впливом на досягнення побудови ефективної територіальної структури закладів охорони здоров'я регіону з метою забезпечення якісних та доступних медичних послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лемішко Б. *Модернізаційний розвиток системи охорони здоров'я* [Текст] / Б. Лемішко // *Демократичне врядування*. – 2011. – Вип. 7. – С. 62 – 70
2. Мартусенко І.В. *Медико-географічне районування території Вінницької області* [Текст] / І.В. Мартусенко // *Регіональна економіка*. – 2012. – №3. – С. 49 – 56.
3. Подвірна Х.Є. *Геопросторова організація сфери охорони здоров'я: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук: спец. 11.00.02 «Економічна і соціальна географія»* / Х.Є. Подвірна. – Львів, 2010. – 20 с.
4. Шевчук Л. Т. *Основи медичної географії : [текст лекцій]* / Л. Т. Шевчук. – Львів, 1997. – 168 с.
5. *Eshter Suter, Nelly D. Oelke, Carol E. Adair, Gail D. Armitage Ten key principles for successful health systems integration [Electronic resource]. Access mode: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3004930/>*

Булелик Катерина Василівна, студентка 4 курсу,
Пилипів Ігор Васильович, д. і. н., професор,
завідувач кафедри гуманітарних та
фундаментальних дисциплін

ЦИВІЛІОГРАФІЯ, ГЛОБАЛІСТИКА ТА ГЕОПОЛІТИКА: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ НОВИХ НАУКОВИХ НАПРЯМІВ

Процес формування української політичної нації на сучасному етапі, у 2010-х роках, каталізатором якого стали Революція Гідності та гібридна війна з Росією, пов'язаний із цивілізаційним вибором України на шляху до Європи. Реалізація такого цивілізаційного проекту, на переконання експертів, «робить Україну суб'єктом геополітики та історії» [10, с. 31]. Це спонукає академічну спільноту України до теоретичного осмислення та формування науково обґрунтованого уявлення про тенденції розвитку сучасного світу, процеси глобалізації, окреслення місця та ролі України у ньому. Вирішенню цього завдання сприяє розвиток як «класичних» соціогуманітарних наук – історії, політології та соціології, так і таких «новітніх» наукових дисциплін, як цивіліографія, глобалістика та геополітика. Попри запровадження цих дисциплін у вищій школі України, концептуальні контури цих наук ще недостатньо добре окреслені та загально визнані у вітчизняній науці. Метою дослідження є з'ясування специфіки предметного поля та методології нових наукових дисциплін – цивіліографії, глобалістики і геополітики.

Пошук нових методологічних підходів дослідження у вітчизняній соціогуманітарній науковій літературі у 1990-х – 2010-х роках, спричинений кризою формаційної парадигми радянського зразка, спонукав до вивчення досягнень західної науки та спроб їх застосування в наукових дослідженнях. Так у вітчизняній історичній та філософській науці поступово набуває популярності цивілізаційний підхід дослідження історії. У науковій літературі з філософії історії окреслено дві моделі інтерпретації всесвітньої історії –

однолінійну (або лінійно-стадіальну) та полілінійну, згодом полілінійно-стадіальну (поліваріантно-стадіальну), а історичні дослідження присвячено як загалом «світовій цивілізації», так і окремим локальним цивілізаціям. Однак імплементація цивілізаційної парадигми в історичних дослідженнях за канонами академічної науки, як визнає В. Космина, не знайшла достатнього практичного застосування, натомість була збережена формаційна парадигма. Це пояснюється відсутністю загальноприйнятої дефініції категорії «цивілізація», труднощами поєднання «всеохоплюючого» цивілізаційного підходу і традиційної «фактологічної» методології історії [4, с. 8-9]. Водночас, це привело до поступового виокремлення цивілізаційної парадигми в окрему галузь наукових досліджень – цивіліографії (або цивіліології), що знайшла відображення у працях вітчизняних дослідників С. Кримського і Ю. Павленка [5], О. Павлова [8]. Вказуючи на давню традицію цієї наукової дисципліни, започатковану у XVIII ст. введенням у науковий обіг терміну «цивілізація» та розвинуту в концепціях М. Данилевського, О. Шпенглера і А. Дж. Тойнбі, вітчизняні дослідники зазначають, що цивіліографія як самостійний науковий напрям виокремилась у 1990-х роках. Предметним полем дослідження цивіліографії, на думку О. Павлова, є історія людської цивілізації, конкретна і порівняльна історія цивілізаційних структур, теорія цивілізаційного розвитку. Методологічний інструментарій цивіліографії включає принцип історизму, методи історичні (історико-типологічний, синхронний, діахронний, проблемно-хронологічний і періодизації) та міждисциплінарні (текстології, системного аналізу й синергетики) [8].

Спорідненою з цивіліографією є друга соціально-гуманітарна наукова дисципліна – глобалістика, яка зароджується у 1960-х роках з вивчення проблем космічного простору та охорони навколишнього середовища, згодом, у 1980-х роках розвивається через систематизацію глобальних проблем людства, а в 1990-х роках набуває певного самостійного статусу, зосереджуючи увагу на дослідженні процесів глобалізації. Однак досі триває процес становлення глобалістики як нової соціально-гуманітарної дисципліни, вдосконалення методичного інструментарію та кристалізації понятійно-категоріального апарату [7, с. 7; 9, с. 7-8]. Відстоюючи статус «самостійної галузі наукового знання», О. Білорус і В. Власов зазначають, що «глобалістика, з одного боку, інтегрує в себе широке коло знань у сферах демографії, екології, етногенезу, культури, економіки, соціології, продовольчої і водної безпеки, глобалізованої системи торгівлі за єдиними правилами, комунікації, фінансів, освіти тощо, тобто все, що стосується розвитку людини, а з другого – формує нові знання щодо поточного та майбутнього розвитку людства» [1, с. 18-19]. Конкретизуючи предметне поле дослідження, О. Білорус і В. Власов вказують, що глобалістика – це наука про методологію досліджень системи глобалізму і процесів глобалізації, що розкриває їхній зміст, тенденції розвитку та наслідки, глобальні, регіональні стратегії, формулює методи світового стратегічного планування і прогнозування, вивчає світосистемні відносини та їх глобальне регулювання; глобальні трансформації в різних галузях життєдіяльності світової спільноти; глобальні проблеми існування земної цивілізації; основні

напрями і рушійні сили безпечного розвитку людства [1, с. 23-24]. З огляду на обсяг предметного поля, потребує уточнення методологічний інструментарій глобалістики, яка спершу використовувала системний підхід і міждисциплінарний аналіз [9, с. 5-6]. Оскільки глобалістика ставить за мету збереження людської цивілізації, то у своїх наукових дослідженнях може поєднати методологічний інструментарій соціально-гуманітарних та природничо-наукових дисциплін [9, с. 6].

Близькою до цивіліографії та глобалістики є така наукова дисципліна як геополітика, витоки якої сягають кінця XIX ст., а процес її становлення триває до сьогодні. У 1899 р. шведський історик і соціолог Р. Челлен у праці «Держава як форма життя» вперше використав термін «геополітика», під яким розумів «вчення про державу як географічний організм чи явище в просторі», точніше систему знань «щодо зовнішнього географічного оточення держави, оцінку політичного значення розмірів, конфігурації та морфології державної території, а також результати вивчення природних умов і ресурсів з позицій політики держави» [3, с. 7-8]. Однак на початку XX ст. розвиток геополітики відбувався в руслі заідеологізованих доктрин (Г. Маккіндер, К. Гаусгофер, П. Савицький, Н. Спайкмен), окремі з яких були засуджені після Другої світової війни. Третій етап розвитку геополітики пов'язаний із вивченням глобальних проблем людства, розробкою нового геополітичного мислення вкінці XX – на початку XXI ст. [3, с. 9-10]. Зважаючи на триваючий процес інституціоналізації геополітики та її міждисциплінарний характер, в науковій літературі існують відмінні погляди щодо її предметного поля. Так, геополітику, на думку М. Дністрянського, «стисло можна означити як систему наукових знань, філософських поглядів і практичних інтересів щодо геопросторової впорядкованості політичного світо-устрою, перспективи її трансформації та оптимізації» [3, с. 23-24]. В. Храмов зазначає, що «традиційно геополітику розглядають як науку про вплив географічного простору держав на їх політичні цілі й інтереси», але сучасні науковці розширили її предмет, вказуючи на «взаємодію географічного простору і політики». Відповідно, геополітика – це наукова дисципліна, яка вивчає комплекс економічних, географічних, демографічних, історичних, політичних та інших факторів, які взаємодіють між собою й впливають на стратегічний потенціал держави [6, с. 9].

Таким чином, на початку XXI ст. у вітчизняному академічному середовищі відбувається інституційне становлення нових наукових дисциплін – цивіліографії, глобалістики та геополітики. Їх виникнення і розвиток обумовлено необхідністю науково-теоретичного осмислення нових тенденцій історичного розвитку людства. Розробка їх теоретичних положень вітчизняними науковцями можуть бути використані, зокрема, для наукового обґрунтування стратегії розвитку України в умовах глобалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Білорус О., Власов В. Глобалістика – нова синтетична наука // *Вісник НАН України*. – 2010. – № 3. – С. 17-26.
2. Гольцов А.Г. *Геополітика та політична географія. Підручник*. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 416 с.

3. Дністрянський М.С. *Геополітика: Навчальний посібник*. – Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2011. – 436 с.
 4. Космина В.Г. *Проблеми методології цивілізаційного аналізу історичного процесу [монографія] / В.Г. Космина*. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2011. – 310 с.
 5. Кримський С.Б., Павленко Ю.В. *Цивілізаційний розвиток людства*. – К.: Фенікс, 2007. – 316 с.
 6. Кудряченко А.І. *Геополітика: Підручник / А.І. Кудряченко, Ф.М. Рудич, В.О. Храмов*. – К.: МАУП, 2004. – 296 с.
 7. Лукашевич В.М. *Глобалістика: Навчальний посібник – 2-ге видання, доповнене та виправлене*. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2005. – 440 с.
 8. Павлов О.І. *Тенденції розвитку цивілізації у контексті глобалізації: навчальний посібник / Національна академія управління при Президентові України*. – Вид. 3-є, стереотипне. – Одеса: Фенікс, 2015. – 283 с.
 9. Перфільєва А.О. *Посібник до вивчення курсу «Глобалістика»*. – Дніпропетровськ: РВВ ДНУ, 2015. – 30 с.
 10. Пирожков С.І. *Цивілізаційний вибір України // Вісник НАН України*. – 2017. – № 1. – С. 30-35 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/114404/06-Pyrozkhkov.pdf>.
-

Дякун Ольга Василівна, студентка 1 курсу,
Делятинський Руслан Іванович, к. і. н.,
старший викладач кафедри гуманітарних та
фундаментальних дисциплін

РОЛЬ ТРАДИЦІЙНИХ ХРИСТІЯНСЬКИХ ЦЕРКОВ У КОНСОЛІДАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ (2014–2018 РР.)

Упродовж декількох років Церкви, за даними соціологічних досліджень, є лідерами «рейтингу довіри» в українському суспільстві [7, с. 9], а їх соціальна діяльність є вагомим складовим елементом суспільного життя. Суспільну роль Церков та розвиток їх мережі в незалежній Україні вивчали В. Єленський, С. Здіорук, М. Палінчак, В. Токман, Л. Филипович й ін. З огляду на незначну хронологічну віддаленість, недостатньо розкрито роль Церков після Революції Гідності. Метою дослідження є з'ясування ролі традиційних християнських Церков України (УПЦ КП, УАПЦ, УПЦ МП, УГКЦ, РКЦ) у формуванні української нації на сучасному етапі (2014–2018 рр.).

На початку ХХІ ст. традиційні християнські Церкви в Україні стали вагомим складовим елементом суспільного життя України, адже не тільки релігійно-церковні події, але й соціальна активність Церков помітно впливають на формування суспільної думки. Так, за даними соціологічного дослідження 2016 р., 66 % респондентів (порівняно з 60% – у 2000 р.) визнавали «вплив релігії на певні аспекти суспільного життя», зокрема, 65% вважали її «одним із важливих засобів відродження національної самосвідомості і культури», 50% (замість 34% у 2014 р.) – «елементом політичного життя» [5, с. 24]. Погоджуємось із думкою В. Токмана, що «Революція Гідності та подальша російська агресія істотно позначилися на змісті й структурі суспільної активності релігійних організацій. Майдан 2013–2014 років чи не вперше